

STORTINGET

Innst. 359 L

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra arbeids- og sosialkomiteen

Prop. 104 L (2020–2021)

Innstilling fra arbeids- og sosialkomiteen om Endringer i folketrygdloven (sykepenger og pleie- penger)

Til Stortinget

1. Sammendrag

1.1 Hovedinnholdet i proposisjonen

I proposisjonen fremmes forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven).

Formålet med endringene er i hovedsak å bidra til gode og brukervennlige tjenester til innbyggerne, mest mulig effektiv ressursbruk og minst mulig byråkrati i offentlig forvaltning.

Endringene i folketrygdloven kapittel 8 om sykepenger skal legge til rette for å effektivisere, digitalisere og automatisere saksbehandlingen i ny saksbehandlingsløsning som Arbeids- og velferdsetaten er i ferd med å utvikle. Det foreslås å samle aktivitetsplikt og medvirkningsplikt i én bestemmelse, å presisere perioden det kan gis rett til sykepenger i utlandet (utenfor EØS), å begrense valgretten ved samtidig rett til sykepenger og arbeidsavklaringspenger og å oppheve de særlige reglene for sykepenger ved tilbakefall av yrkesskade.

Endringene i folketrygdloven kapittel 9 om stønad ved barns og andre nærstående sykdom er forenklinger som skal bidra til å gjøre hverdagen enklere for foreldre til syke og funksjonshemmede barn, i tråd med regjeringens likeverdsreform. Det foreslås å oppheve bestemmelsen som presiserer at man ikke har rett til pleiepenger ved mer enn 80 pst. tilsyn av andre, og å gjøre forenk-

linger når det gjelder krav til legeerklæring for pleiepenger. Det foreslås også enkelte andre endringer av mer lovteknisk art.

Det foreslås ingen endringer i kompensasjonsnivået for ytelsene, og det blir ingen økt økonomisk belastning for arbeidsgiver. De foreslåtte lovendringene vil ikke ha konsekvenser for eller føre til endringer for personvernet eller være i konflikt med personvernforordningen (EU 2016/679).

Det vises til proposisjonens kapittel 2, der bakgrunnen for lovforslaget er nærmere redegjort for.

Det vises også til de enkelte kapitlene der gjeldende rett, innspill fra høringsinstansene, forslagene i høringsnotatene, høringsinstansenes syn samt departementets vurderinger er nærmere gjort greie for.

Høringsnotatet ble offentliggjort 8. januar 2020 med høringsfrist 8. april 2020. Det kom inn i alt 28 høringsvar.

Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget er redegjort for i proposisjonens kapittel 6.

1.2 Endringsforslagene

1.2.1 Aktivitetsplikt og medvirkningsplikt samles i § 8-8

DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det foreslås at aktivitetsplikten som i dag er hjemlet i § 8-4 andre ledd, flyttes til § 8-8, med noen språklige justeringer. Dette vil gi bedre sammenheng i regelverket og gjøre det enklere å forstå hva aktivitetsplikt og medvirkningsplikt innebærer, og hva som forventes av den sykmeldte. Videre vil det harmonisere bedre med regelverket for arbeidsavklaringspenger, hvor aktivitetsplikten og medvirkningsplikten er hjemlet i én paragraf, jf. folketrygdloven § 11-7 første og andre ledd. Endringen

innebærer ingen materielle endringer i kravene til aktivitet og medvirkning.

Det foreslås videre at det presiseres at den sykmeldte som hovedregel skal være i arbeidsrelatert aktivitet. Kravet til aktivitet gjelder gjennom hele sykefraværsperioden, og det er ikke nok å oppfylle vilkåret om at man har prøvd å være i aktivitet før åtteukerstidspunktet.

Det foreslås at ordene «skal prøve seg» tas ut av loven, og at det skal fremgå av § 8-8 andre ledd at den sykmeldte så tidlig som mulig, og senest innen åtte uker, skal «være» i arbeidsrelatert aktivitet. Unntakene fra kravet til aktivitet beholdes uendret. Endringen er en presisering og tydeliggjøring av gjeldende rett.

Som en konsekvens av endringen i andre ledd foreslås det å fastsette i § 8-8 tredje ledd at retten til sykepenger faller bort dersom den sykmeldte unnlater å være i arbeidsrelatert aktivitet som nevnt i andre ledd.

Det vises til forslaget til endringer i folketrygdloven §§ 8-4 og 8-8.

1.2.2 Presisering av perioden for rett til sykepenger i utlandet utenfor EØS i § 8-9 tredje ledd

DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det foreslås at det tas inn i § 8-9 tredje ledd første punktum at det etter søknad kan gis rett til sykepenger under opphold i utlandet i inntil fire uker i løpet av en tolv månedersperiode.

I § 8-9 tredje ledd andre punktum fremgår det at medlemmet må godtgjøre at utenlandsoppholdet ikke vil forverre helsetilstanden, forlenge arbeidsuførheten eller hindre Arbeids- og velferdsetatens kontroll og oppfølging.

Det foreslås at gjeldende formulering erstattes av at det skal være avklart med arbeidsgiver og sykmelder at utenlandsoppholdet ikke vil være til hinder for planlagt aktivitet og behandling. I dette ligger også en forutsetning, om at sykmelder er enig i at utenlandsoppholdet ikke vil forverre helsetilstanden og dermed forlenge arbeidsuførheten.

Gjeldende vilkår om at utenlandsoppholdet ikke vil hindre Arbeids- og velferdsetatens kontroll og oppfølging videreføres med noen språklige endringer.

Bestemmelsene i folketrygden § 8-9 er gjort gjeldende også for ytelser etter kapittel 9 (omsorgspenger, opplæringspenger og pleiepenger), jf. § 9-4. Det er som hovedregel et vilkår om å oppholde seg i Norge for å få rett til ytelse etter kapittel 9. EØS-avtalen medfører at opphold i andre EØS-land likestilles med opphold i Norge for dem som er omfattet av forordningen.

Som følge av forslag til endringer i § 8-9 foreslås det en språklig endring i § 9-4 for å videreføre dagens bestemmelse om at det kan gis rett til pleiepenger mv. i utlandet i inntil åtte uker i løpet av en tolv månedersperiode. Det foreslås å ta inn de relevante unntakene fra § 8-9 i § 9-4 fremfor den henvisningen som er i bestemmel-

sen i dag. Det foreslås også at det i § 9-4 presiseres at mottakeren må informere Arbeids- og velferdsetaten om utenlandsoppholdet. Det skal ikke lenger være plikt til å søke om utenlandsopphold, slik reglene er i § 8-9. For ytelser etter kapittel 9 er det ikke krav til aktivitet eller oppfølging av bruker på samme måte som når det gjelder sykepenger, og informasjon om utenlandsoppholdet anses derfor å være tilstrekkelig. Informasjon bør gis før utenlandsoppholdet starter, slik at det er mulig for etaten å kontrollere at utenlandsoppholdet er innenfor gitte rammer, i forkant av utbetaling.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven §§ 8-9 og 9-4.

1.2.3 Teknisk rettelse av antall sykepengedager i § 8-12

DEPARTEMENTETS FORSLAG

Det foreslås å fjerne henvisningen til to uker i § 8-12 første ledd: «de første 16 kalenderdagene eller to ukene» er da formuleringen misvisende. Dette fordi det ikke lenger forekommer tilfeller hvor trygden yter sykepenger for de første to ukene.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 8-12.

1.2.4 Begrense valgretten ved samtidig rett til sykepenger og arbeidsavklaringspenger jf. § 8-48 og § 11-27

DEPARTEMENTETS FORSLAG

Folketrygdloven § 8-48 angir at når man har rett til sykepenger, skal vilkårene i kapittel 11 om arbeidsavklaringspenger også prøves, fordi man har rett til å velge den høyeste av ytelsene.

I høringsnotatet ble det presentert to alternative forslag for å forenkle saksbehandlingen i Arbeids- og velferdsetaten, slik at man ikke ved alle søknader om sykepenger må ta stilling til om søker også oppfyller vilkårene for arbeidsavklaringspenger, og spørre søker om vedkommende heller ønsker denne ytelsen. Begge de foreslåtte alternativene vil løse mange av ulempene ved dagens ordning.

Retten til å motta den høyeste ytelsen når man samtidig fyller vilkårene for både sykepenger og arbeidsavklaringspenger, kompliserer og forlenger saksbehandlingen og vanskeliggjør en automatisert saksbehandling. Regelverket gjør det også uforutsigbart for medlemmene hva de vil få utbetalt i ytelse.

Det foreslås at retten til sykepenger skal benyttes først, såfremt sykepenges grunnlaget utgjør minst to ganger grunnbeløpet.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven §§ 8-48 og 11-27.

1.2.5 Oppheve de særlige reglene for sykepenger ved tilbakefall av yrkesskade i § 8-55 første ledd bokstav c

DEPARTEMENTETS FORSLAG

Regelen i § 8-55 første ledd bokstav c sikrer at en person med uføretrygd som starter å arbeide, men som igjen blir syk og får tilbakefall av en tidligere yrkesskade, skal få minst like mye utbetalt i sykepenger som det vedkommende ville ha fått utbetalt dersom vedkommende ikke hadde startet å jobbe, men i stedet hadde hatt uføretrygd med yrkesskadefordel.

Innføringen av ny uføretrygdordning fra 1. januar 2015 har medført at det ikke lenger er grunn til å beholde regelen i § 8-55 første ledd bokstav c. Det kan forekomme tilfeller der denne sikringsbestemmelsen medfører at vedkommende går opp i inntekt som følge av at han eller hun blir sykmeldt. Det vil kunne være tilfelle der en person med uføretrygd med yrkesskadefordel har startet å jobbe og tjener mer enn 80 pst. av inntekt før uførhet. I disse tilfellene kommer ikke uføretrygden til utbetaling (§ 12-14 tredje ledd). Dersom inntekten i arbeidsforholdet/sykepengene er mindre enn det man hadde i uføretrygd, vil man kunne tape på å fjerne bestemmelsen. Det samme gjelder personer som har jobbet så mye ved siden av uføretrygden at de ikke har fått utbetalt noe i uføretrygd de siste ti årene, slik at retten til uføretrygd er opphørt.

Å oppheve bestemmelsen vil medføre at Arbeids- og velferdsetaten ikke må vurdere tidligere rett til uføretrygd med yrkesskadefordel ved krav om sykepenger ved tilbakefall av yrkesskade. Det vil forenkle saksbehandlingen i etaten, og etaten vil slippe å lage løsninger for å håndtere slike saker. Dette vil øke muligheten for å automatisere saksbehandlingen.

Det foreslås derfor at folketrygdloven § 8-55 første ledd bokstav c, om at det ved tilbakefall ytes sykepenger som minst svarer til uføretrygd ved yrkesskade, oppheves.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 8-55.

1.2.6 Oppheve bestemmelsen som presiserer at man ikke har rett til pleiepenger ved mer enn 80 pst. tilsyn av andre i § 9-11

DEPARTEMENTETS FORSLAG

Med de endringene som ble gjort i graderingsbestemmelsene i 2019, og som åpner for gradering ved behov for hvile og beredskap, kan det foreligge rett til pleiepenger selv om barnet har tilsyn mer enn 80 pst.

Den nye ordningen gir mulighet for å få stønad i 18 år. Det fremgår også av § 9-11 andre ledd andre punktum at ytelsen kan graderes ned til 20 pst. For vurderingen i folketrygdloven § 9-10 fjerde ledd vedrørende rett til pleiepenger når barnet dør i stønadsperioden, er det fortsatt nødvendig å regne ut antall dager med fulle pleie-

penger for å fastslå varigheten på retten til pleiepenger etter dødsfallet. Dette gjelder et lite antall saker.

Det foreslås derfor å ta ut denne presiseringen.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 9-11.

1.2.7 Endringer i krav til legeerklæring for pleiepenger i § 9-16

DEPARTEMENTETS FORSLAG

Oppheve kravet om at legeerklæring må komme fra institusjon i spesialisthelsetjenesten

Kravet i § 9-16 første ledd om at legeerklæring de åtte første ukene må legges frem av en helseinstitusjon i spesialisthelsetjenesten, gjelder uavhengig av om den primære behandling og oppfølging av barnet faktisk skjer i en slik institusjon.

Det er fremdeles viktig å skille mellom det alminnelige fraværet alle foreldre har i forbindelse med at barn blir syke, og som ivaretas gjennom ordningen med omsorgspenger, og det særlige behovet for kontinuerlig tilsyn og pleie som gir rett til pleiepenger. Dette skillet har ikke nødvendigvis sammenheng med om barnet blir innlagt på sykehus eller ikke.

Kravet om at erklæringen må skrives av en lege i spesialisthelsetjenesten, tydeliggjør at alminnelige skader og sykdommer, som normalt behandles av fastlegen, ikke gir grunnlag for pleiepenger, men ivaretas av ordningen med omsorgspenger.

Det foreslås å oppheve kravet i folketrygdloven § 9-16 om at legeerklæring ved søknad om pleiepenger skal komme fra helseinstitusjon i spesialisthelsetjenesten, og erstatte dette med et krav om at legeerklæringen kan legges frem av lege i spesialisthelsetjenesten, uavhengig av om denne arbeider i eller utenfor en institusjon. Dette er det samme som i dag er dokumentasjonskravet etter åtte uker. Det vil altså fortsatt være krav om at spesialisthelsetjenesten er involvert i behandlingen. Legeerklæring fra fastlege kan ikke brukes som dokumentasjon ved søknad om pleiepenger.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 9-16.

Oppheve kravet til ny søknad og utvidet legeerklæring ved åtte uker

Formålet med kravet om en legeerklæring ved første gangs søknad og ny søknad og utvidet erklæring etter åtte uker var å lage en forenklet, og dermed raskere, behandling av søknader om pleiepenger i inntil åtte uker. I praksis har det vist seg at det ikke er vesentlig forskjell på behandling av søknader om pleiepenger i kort og lang tid.

Søknadsprosessen har blitt vanskeligere og mer byråkratisk enn nødvendig for både bruker, lege og saksbehandler. Vilklårene for ytelsen endres ikke etter åtte uker. I praksis er det sjelden behov for ny og utvidet søk-

nad etter åtte uker for å vurdere vilkårene for videre rett til ytelsen.

Det foreslås å oppheve kravet om at det skal settes frem nytt krav, og at det må legges frem utvidet legeerklæring etter åtte uker.

Arbeids- og velferdsetaten skal fatte vedtak for den perioden den vurderer som riktig i den enkelte sak, og skal fortløpende vurdere om vilkårene for ytelsen er oppfylt. Etaten kan med hjemmel i folketrygdloven § 21-4 til enhver tid innhente den dokumentasjonen som er nødvendig for å vurdere vilkårene og eventuell gradering i den enkelte sak.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 9-16.

1.3 Ikrafttredelse, økonomiske og administrative konsekvenser

1.3.1 Ikrafttredelse

Det foreslås at endringene trer i kraft fra den tid Kongen bestemmer.

Endringene av folketrygdloven §§ 8-48, 8-55 og 11-27 vil gjelde saker med første fraværsdag etter ikrafttredelsen. Endringene i folketrygdloven § 8-9 gjøres gjeldende for utenlandsopphold som starter etter ikrafttredelsen. Endringene i folketrygdloven §§ 8-4, 8-8, 8-12, 9-4, 9-11 og 9-16 gjelder fra ikrafttredelsen for både løpende og nye tilfeller.

1.3.2 Økonomiske og administrative konsekvenser

FORSLAGET OM AKTIVITETSPLIKT OG MEDVIRKNINGSPLIKT SAMLES I § 8-8

Samlingen av aktivitets- og medvirkningsplikt i § 8-8 andre ledd er en lovteknisk endring og innebærer en forenkling av regelverket og vil ikke ha administrative konsekvenser ut over å lette saksbehandlingen eller økonomiske konsekvenser.

FORSLAGET OM PRESISERING AV PERIODEN FOR RETT TIL SYKEPENSER I UTLANDET UTENFOR EØS

Forslaget er i stor grad en presisering av gjeldende praksis og vil ikke ha økonomiske konsekvenser av betydning. For enkelte sykmeldte vil det innebære en innstramming, men det vil samtidig være en fordel med et tydelig regelverk som er lett å forholde seg til.

For Arbeids- og velferdsetaten vil saksbehandlingen bli mindre skjønnspreget, enklere og mer effektiv, noe som vil sikre likere behandling av sakene. Videre vil endringene muliggjøre automatisering av saksbehandlingen og dermed medføre en vesentlig besparelse i saksbehandlingstiden for Arbeids- og velferdsetaten. Saksbehandlingstiden forventes dermed å bli kortere.

FORSLAGET OM TEKNISK RETTELSE AV ANTALL SYKEPENGEDAGER (PUNKT 4.3)

Forslaget er en ren lovteknisk endring og har ingen økonomiske eller administrative konsekvenser.

FORSLAGET OM Å BEGRENSE VALGRETTEEN VED SAMTIDIG RETT TIL SYKEPENSER OG ARBEIDSAVKLARINGSPENGER (PUNKT 4.4)

Forslaget vil ikke ha økonomiske konsekvenser av betydning.

Forslaget vil begrense retten til å velge mellom sykepenger og arbeidsavklaringspenger for personer som har inntekt over 2 G. Ettersom sykepenger utgjør 100 pst. av inntektsgrunnlaget, mens arbeidsavklaringspenger er begrenset til 66 pst. av beregningsgrunnlaget, er det grunn til å tro at det er svært få som velger arbeidsavklaringspenger i disse tilfellene.

Det legges til grunn at de aller fleste som i dag velger arbeidsavklaringspenger, har et sykepengegrunnlag under 2 G. Forslaget innebærer at disse fortsatt skal kunne velge arbeidsavklaringspenger. Forslaget vil derfor ha tilnærmet ingen økonomisk effekt.

Endringsforslaget vil gi gevinster i form av forenklet saksbehandling og redusert saksbehandlingstid. Det vil være mulig for etaten å maskinelt identifisere hvilke saker som skal vurderes opp mot vilkårene for arbeidsavklaringspenger. Reglene vil være mer forutsigbare.

FORSLAGET OM Å OPPHEVE DE SÆRLIGE REGLENE FOR SYKEPENSER VED TILBAKEFALL AV YRKESKADE (PUNKT 4.5)

Forslaget vil gjelde svært få, og det legges til grunn at endringen vil ha begrensede konsekvenser for de som eventuelt berøres. Endringen vil ikke ha økonomiske konsekvenser av betydning for stønadsbudsjettet og vil forenkle arbeidet for Arbeids- og velferdsetaten, som ved utbetaling av sykepenger ikke trenger å koble og vurdere saken mot uføretrygd med yrkesskadefordel. Dette vil også øke muligheten for automatisert saksbehandling.

FORSLAGET OM Å OPPHEVE BESTEMMELSEN SOM PRESISERER AT MAN IKKE HAR RETT TIL PLEIEPENGER VED MER ENN 80 PST. TILSYN AV ANDRE (PUNKT 4.6)

Forslaget vil ikke ha konsekvenser for den enkeltes rett til pleiepenger eller for beløpet som utbetales. Endringen vil innebære en administrativ forenkling for stønadsmottaker, lege og Arbeids- og velferdsetaten, da det ikke lenger vil være nødvendig å fatte nytt vedtak etter en periode med mer enn 80 pst. tilsyn av andre. Forenklingen vil få størst betydning i saker hvor omfanget av tilsyn fra andre varierer ofte eller mye.

FORSLAGET OM Å ENDRE KRAV TIL LEGEERKLÆRING FOR PLEIEPENGER (PUNKT 4.7)

Forslagene vil innebære en administrativ forenkling for mottakere av pleiepenger, for helsetjenesten og

for Arbeids- og velferdsetaten og vil gjøre søknadsprosessen enklere.

Det antas at oppheving av krav om ny søknad ved åtte uker vil føre til noe færre søknader om forlengelse. Den gjennomsnittlige stønadsperioden for pleiepenger er imidlertid vesentlig kortere enn åtte uker, slik at den administrative besparelsen for etaten antas å bli liten.

Endringene i bestemmelsene om pleiepenger påvirker ikke hvem som har rett til ytelsen, eller for hvor lang tid stønaden kan gis, og får derfor ingen budsjettmessige konsekvenser.

2. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Elise Bjørnebekk-Waagen, Lise Christoffersen, Arild Grande, og Rigmor Aasrud, fra Høyre, Margret Hagerup, Heidi Nordby Lunde og Kristian Tønning Riise, fra Fremskrittspartiet, Jon Georg Dale og lederen Erlend Wiborg, fra Senterpartiet, Per Olaf Lundteigen, fra Sosialistisk Venstreparti, Solfrid Lerbrekk, og fra Kristelig Folkeparti, Torill Selsvold Nyborg, viser til at formålet med de foreslåtte endringene i folketrygdloven i hovedsak er å sørge for bedre, brukervennlige tjenester til innbyggerne, mest mulig effektiv ressursbruk og minst mulig byråkrati i offentlig forvaltning. Derfor foreslås det endringer som legger til rette for å effektivisere, digitalisere og automatisere saksbehandlingen i ny saksbehandlingsløsning som Arbeids- og velferdsetaten er i ferd med å utvikle. Det foreslås å samle aktivitetsplikt og medvirkningsplikt i én bestemmelse, å presisere perioden det kan gis rett til sykepenger i utlandet (utenfor EØS), å begrense valgretten ved samtidig rett til sykepenger og arbeidsavklaringspenger og å oppheve de særlige reglene for sykepenger ved tilbakefall av yrkesskade. Endringene som gjelder stønad ved barns og andre nærstående sykdom, er forenklinger som skal bidra til å gjøre hverdagen enklere for foreldre til syke og funksjonshemmede barn. Derfor foreslås det å oppheve bestemmelsen som presiserer at man ikke har rett til pleiepenger ved mer enn 80 pst. tilsyn av andre, og å gjøre forenklinger når det gjelder krav til legeerklæring for pleiepenger. Det foreslås også enkelte andre endringer av mer lovteknisk art.

Komiteen viser til at departementet har foreslått to alternativer til å fjerne retten til å velge om man vil ha sykepenger eller arbeidsavklaringspenger dersom man fyller vilkårene for begge ytelsene. Det første alternativet innebærer at rett til sykepenger alltid skal benyttes først dersom man fyller vilkårene for denne ytelsen. Det andre alternativet innebærer at rett til sykepenger skal benyttes først, men bare dersom man har et sykepengegrunnlag som utgjør minst to ganger grunnbeløpet.

Komiteen ser at retten til å motta den høyeste ytelsen når man samtidig fyller vilkårene for både sykepenger og arbeidsavklaringspenger, kan være vanskelig for den enkelte å ta stilling til, da hva som er lønnsomt å velge, både vil avhenge av forskjellen på nivået på de to ytelsene og hvor lenge man antar at arbeidsuførheten vil kunne vare, og hvorvidt man kan få behov for andre ytelser. I tillegg kompliserer og forlenger dette saksbehandlingen og vanskeliggjør en automatisert saksbehandling.

Komiteen merker seg at noen av høringsinstansene er negative til den foreslåtte endringen og begge alternativer, mens andre uttrykker at selv om de er imot en endring, støtter de subsidiært alternativ 2.

Komiteen viser til at begge de foreslåtte alternativene vil løse mange av ulempene ved dagens ordning, men at alternativ 1 kan få uheldige konsekvenser for enkelte med lav inntekt. For å ivareta denne gruppen og imøtekomme innspill fra høringsinstansene foreslås alternativ 2 – slik at retten til sykepenger skal benyttes først, såfremt sykepengegrunnlaget utgjør minst to ganger grunnbeløpet.

Komiteen viser til at det ikke foreslås endringer i kompensasjonsnivået for ytelsene, og det blir ingen økt økonomisk belastning for arbeidsgiver. De foreslåtte lovendringene vil ikke ha konsekvenser for eller føre til endringer for personvernet eller være i konflikt med personvernforordningen (EU 2016/679).

Komiteens flertall, medlemmene fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti, har for øvrig ingen merknader og slutter seg til forslagene.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti er positive til at regjeringen foreslår endringer for å legge bedre til rette for digital saksbehandling. Disse medlemmer mener samtidig at det er avgjørende at også de som av ulike grunner ikke vil eller kan forholde seg til Nav gjennom digitale kanaler, har like god tilgang til veiledning og til effektiv saksbehandling som de som benytter digitale kanaler. Disse medlemmer viser i denne sammenhengen til behovet for styrket satsing på opplæring i digitale ferdigheter for å sikre at flest mulig er i stand til å forholde seg til Nav gjennom digitale kanaler.

Disse medlemmer viser til høringssvaret fra Kautokeino kommune om at Navs digitale selvbetjeningssystemer kun er tilgjengelige på norsk og engelsk. Selvbetjeningssystemene er derfor ikke tilpasset den samiske delen av befolkningen.

Disse medlemmer viser til at flere av høringsinstansene har vært kritiske til forslaget om å endre ordlyden i folketrygdloven § 8-9 fra «en begrenset periode» til

«fire uker i en tolv månedersperiode». Legeforeningen påpeker i sitt hørings svar at det for pasientgrupper med sykdomstilstander som bedres i et annet klima, kan være uheldig å sette en slik rigid begrensning på fire uker. Disse medlemmer mener at selv om varigheten på oppholdet skal være begrenset, bør det finnes rom for å utvise skjønn i vurderinger av behovet for utenlandsoppholdet, og støtter derfor ikke forslaget. Disse medlemmer viser videre til merknader fra medlemmene fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti i Innst. 53 L (2019–2020), der det understrekes at eventuelle innskrenkninger i retten til å beholde en ytelse ved opphold i andre land bør utredes grundig for å unngå ytterligere rettsskandaler.

Disse medlemmer støtter ikke forslaget om å avvikle retten til å velge mellom sykepengen eller arbeidsavklaringspengen dersom man kvalifiserer for begge ytelsene. Flere av høringsinstansene har vært negative til forslaget, da det innskrenker den sykes rettigheter og valgmuligheter. Disse medlemmer mener at styrket informasjon om muligheten den syke har til å velge mellom syke- og arbeidsavklaringspengen, vil kunne sette den enkelte i stand til å ta et informert valg om hva som er den hensiktsmessige ytelsen for vedkommendes situasjon.

Disse medlemmer viser til forslaget om å oppheve særbestemmelser om sykepengen ved tilbakefall av yrkesskade i folketrygdloven § 8-55. Denne bestemmelsen sikrer at personer med uføretrygd som starter å arbeide, men som igjen blir syke, skal være sikret minst like god inntekt som om de ikke hadde startet å jobbe igjen. Disse medlemmer er uenige i at uføreforamen gjør denne regelen overflødig, og viser til advokatforeningens hørings svar, der det påpekes at personer som for eksempel går inn i en deltidsstilling, kan ende opp med et lønnsnivå som gjør at sykepengene blir lavere enn uføretrygden.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at Norges forpliktelser i henhold til EØS-avtalen er omfattende når det gjelder forståelse og praktisering av folketrygdloven. Når folk som har rett på ytelse etter folketrygdloven, oppholder seg utenfor Norden, kan det skape en ressurskrevende oppfølging for å sikre rettferdig behandling av den enkelte i tråd med det som er forholdene for de som oppholder seg i Norden.

Disse medlemmer vil påpeke at det i forslaget til endring i folketrygdloven § 9-4 heter:

Det er et vilkår for rett til ytelse etter dette kapitlet at medlemmet oppholder seg i Norge.

Det gis likevel ytelse etter dette kapitlet ved opphold i utlandet til ...»

I regjeringens merknader til de enkelte bestemmelser i lovforslaget heter det til § 9-4:

«For personer som er omfattet av trygdeforordningen, (EF) nr. 883/2004 og (EF) nr. 987/2009 (EØS-borgere samt statsløse og flyktninger bosatt i EØS-stater, og deres familiemedlemmer), vil opphold i andre EØS-land likestilles med opphold i Norge.»

Disse medlemmer er overrasket over at regjeringen fortsetter å bruke lovformuleringen «opphold i Norge eller i utlandet» når vi kjenner konsekvensene av Nav-/trygdeskandalen hvor nettopp manglende lovopplysning om at Norge ikke er Norge, men generelt alle EØS-land i folketrygdlovens forstand. Lovteksten skaper naturlig nok feil virkelighetsforståelse for de som ikke går grundig inn i forarbeidene til loven.

Disse medlemmer er derfor ikke enige i å videreføre en feilaktig lovbeskrivelse i folketrygdloven og tilrår derfor ikke ny § 9-4.

3. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak til lov

om endringer i folketrygdloven (sykepengen og pleiepengen)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd gjøres følgende endringer:

§ 8-4 andre ledd oppheves. Nåværende tredje og fjerde ledd blir andre og tredje ledd.

§ 8-8 andre og nytt tredje ledd skal lyde:

Medlemmet har plikt til å være i arbeidsrelatert aktivitet, jf. § 8-7 a første ledd og arbeidsmiljøloven § 4-6 første ledd, så tidlig som mulig, og senest innen 8 uker. Dette gjelder ikke når medisinske grunner klart er til hinder for slik aktivitet, eller arbeidsrelaterte aktiviteter ikke kan gjennomføres på arbeidsplassen.

Retten til sykepengen faller bort dersom medlemmet uten rimelig grunn nekter å gi opplysninger eller medvirke til utredning, eller uten rimelig grunn nekter å ta imot tilbud om behandling, rehabilitering, tilrettelegging av arbeid og arbeidsutprøving eller arbeidsrettede tiltak, se også § 21-8. Det samme gjelder dersom medlemmet uten rimelig grunn unnlater å medvirke ved utarbeiding og gjennomføring av oppfølgingsplaner, unnlater å delta i dialogmøter som nevnt i

første ledd, eller unnlater å være i arbeidsrelatert aktivitet som nevnt i andre ledd.

§ 8-9 tredje ledd skal lyde:

Etter søknad kan et medlem også ellers få sykepenger under opphold i utlandet i inntil fire uker i løpet av en tolv månedersperiode. Det kan bare gis sykepenger under opphold i utlandet når det er avklart med arbeidsgiver og sykmelder at utenlandsoppholdet ikke vil være til hinder for planlagt aktivitet og behandling. Det er også et vilkår at utenlandsoppholdet ikke vil hindre Arbeids- og velferdsetatens kontroll og oppfølging.

§ 8-12 første ledd tredje punktum skal lyde:

Dersom trygden yter sykepenger i de første 16 kalenderdagene, ytes det sykepenger i opptil 260 dager.

§ 8-44 overskriften skal lyde:

Arbeidstaker på skip

§ 8-48 andre ledd skal lyde:

Et medlem som samtidig fyller vilkårene for sykepenger og for arbeidsavklaringspenger, skal først benytte retten til sykepenger fullt ut. Dersom sykepengegrunnlaget er mindre enn to ganger grunnbeløpet, kan medlemmet likevel velge ytelse.

§ 8-55 første ledd bokstav c oppheves. Nåværende bokstav d til f blir bokstav c til e.

§ 9-4 skal lyde:

§ 9-4 Opphold i Norge eller i utlandet

Det er et vilkår for rett til ytelser etter dette kapitlet at medlemmet oppholder seg i Norge.

Det gis likevel ytelser etter dette kapitlet ved opphold i utlandet til

- a) en person som er medlem etter §§ 2-5, 2-6 eller 2-8
- b) et medlem som har omsorgen for et barn som er innlagt i helseinstitusjon for norsk offentlig regning, eller der barnet får oppholdet dekket etter avtale med et annet land om trygd.

Et medlem kan også ellers få ytelser etter dette kapitlet i inntil åtte uker i løpet av en tolv månedersperiode.

Medlemmet skal informere Arbeids- og velferdsetaten om utenlandsoppholdet.

Når et medlem som arbeider i utlandet, har rett til ytelser etter kapittel 9, utbetaler arbeidsgiveren ytelsen og får refusjon fra trygden.

§ 9-11 andre ledd tredje punktum oppheves.

§ 9-11 tredje ledd skal lyde:

Det gjøres unntak fra andre ledd første punktum når barnets sykdom, jf. § 9-10, medfører at omsorgspersonen ikke kan være i arbeid fordi barnet må ha tilsyn og pleie om natten, eller omsorgspersonen må være i beredskap.

§ 9-16 første ledd skal lyde:

For å få rett til pleiepenger etter § 9-10 må det legges fram en legeerklæring fra lege i spesialisthelsetjenesten. Det samme gjelder ved forlengelse av pleiepengeperioden.

§ 9-16 tredje ledd oppheves. Nåværende fjerde til sjette ledd blir tredje til femte ledd.

§ 11-27 første ledd skal lyde:

Et medlem som har rett til arbeidsavklaringspenger og samtidig fyller vilkårene for å få en annen folketrygd ytelse som skal dekke det samme inntektstapet i det samme tidsrommet, kan velge ytelse. Dette gjelder ikke i tilfeller som nevnt i § 8-48 andre ledd første punktum.

II

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

Endringene i folketrygdloven §§ 8-48, 8-55 og 11-27 skal gjelde for saker der første fraværsdag inntreffer etter ikrafttredelsen.

Endringene i folketrygdloven § 8-9 skal gjelde for utenlandsopphold som starter etter ikrafttredelsen.

Endringene i folketrygdloven §§ 8-4, 8-8, 8-12, 9-4, 9-11 og 9-16 skal gjelde fra ikrafttredelsen for både nye tilfeller og saker der arbeidsuførheten eller sykdommen har oppstått før ikrafttredelsestidspunktet og vedvarer etter dette tidspunktet.

Oslo, i arbeids- og sosialkomiteen, den 27. april 2021

Erlend Wiborg

leder

Heidi Nordby Lunde

ordfører

